

gaan overleggen met Adelin Hartveld?

In zijn aanvullingen had Van de Broek het nog over een ontmoeting met Samuel Hartveld. Die was na de bevrijding in 1945 naar Antwerpen teruggekomen en had Van de Broek ontroerd bedankt omdat hij *'alles terugvond dankzij mijn tusschenkomst'*. Hartveld had hem zelfs voorgesteld zijn opvolger te worden in zijn zaak, *'wat ik aannam'*. Van de Broek verwees daarvoor naar een brief van Hartveld. Die was volgens hem zo cruciaal dat ik hem maar De Brief noem.

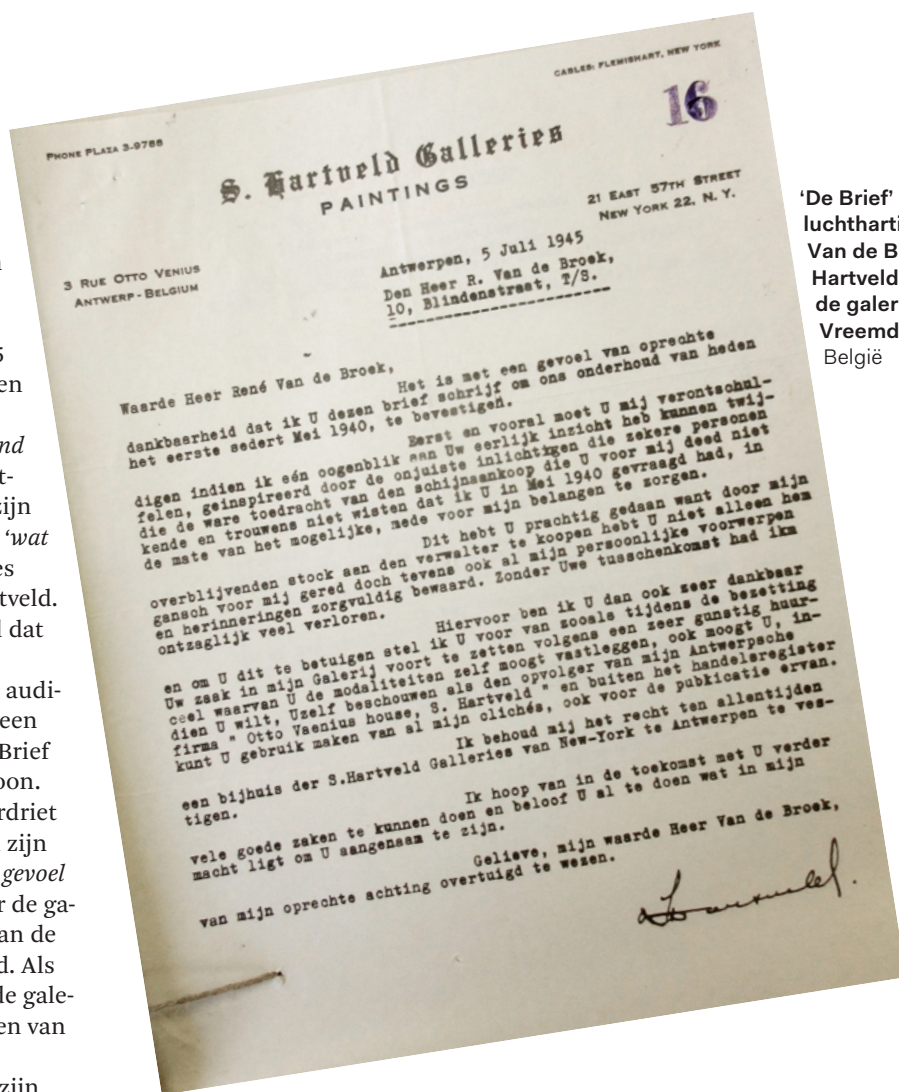
Ik vond De Brief terug in het auditorsdossier. Onderaan stond een handtekening van Hartveld. De Brief was opvallend luchthartig van toon. Nochtans moet Hartveld veel verdriet hebben gehad na het verlies van zijn zoon. De Brief ving aan *'met een gevoel van oprechte dankbaarheid'*. Door de galerie en de stock te kopen had Van de Broek Hartvelds eigendom gered. Als dank mocht hij het beheer van de galerie voortzetten en de modaliteiten van de huur mocht hij zelf bepalen.

Vreemd. Zou een zakenman zijn bezit niet zo snel mogelijk terugwillen? En zou een huiseigenaar niet zelf de voorwaarden van een huurcontract bepalen? Als er een eigendomsoverdracht was, zou een zakenman als Hartveld die dan niet op papier laten zetten in een contract of een juridisch document, en niet in een luchthartige brief?

Eind februari 1947 kreeg Van de Broek te horen dat het onderzoek zonder gevolg werd gerangschikt. Het auditoraat liet de zaak-Hartveld los. Maar ik niet.

Een oor aangenaaid

De schilderijen begonnen aan hun openbaar leven. Ik botste op een eerste toen ik in het archief van het Museum voor Schone Kunsten van Gent de aanwinstenlijst doornam. Daarin viel me de aankoop op van het *Portret van bisschop Antonius Triest*. Was dat het schilderij waarover Hartveld in 1938 met Rubenskenner Burchard had gecorrespondeerd? Ik besloot de objectmap op te vragen. Een van de eerste documenten over de aankoop gaf me meteen een schok. Het was een brief van 'Galerij

'De Brief' is opvallend luchthartig van toon. Van de Broek mag van Hartveld het beheer van de galerie voortzetten. Vreemd. Rijksarchief België

Otto Venius' uit de lente van 1943. Onder het logo stond 'René Van de Broek' en 'Kunsthandel' gedrukt. Enkele maanden na de overname had Van de Broek zich al met veel branie Galerie Hartveld eigen gemaakt.

Voor Van de Broek was de verleiding blijkbaar groot om zijn pas verworven handelsvoorraad meteen te gelde te maken. Antonius Triest was 37 jaar bisschop van Gent geweest en was populair bij het volk wegens zijn brooduitdelingen en weezorg. Als er ergens interesse zou zijn voor zijn portret, dan wel in Gent. Daarom schreef Van de Broek een brief met enkele ronkende introducties naar het Bijlokemuseum in Gent. Van een vage toeschrijving als *'school van van Dyck'*, zoals in de schatting van Arthur De Heuvel, was opeens geen sprake meer. Hij bood het schilderij aan als een volbloed werk van Gerard Seghers. Maar in volle oorlogstijd had de stad wel andere katten te geselen – Van de Broek was te ongeduldig geweest.

Vijf jaar later, vlak voor de zomer van 1948, waagde Van de Broek opnieuw

zijn kans. Hij stelde het Bijlokemuseum voor om het portret in bruikleen te geven. Daar had conservator Henri Nowé wel oren naar. Toen de bruikleen een halfjaar later afgelopen was, boog het bestuur zich over een mogelijke aankoop. Van de Broek wilde zijn prijs laten zakken van 60.000 tot 50.000 frank. Maar dat was zijn laatste bod, *'want hij beweert er zelf 60.000 frank voor betaald te hebben'*. Dat betekende dus dat Van de Broek bereid was om met 10.000 frank verlies te verkopen. Het voorstel werd aangenomen.

Van de Broek naaide het museum een oor aan. Hij was heus niet zo gek om het schilderij met verlies te verkopen. Door een van de 66 schilderijen te gelde te maken, kon Van de Broek al een flink deel van zijn aankoopsprijs van 200.000 frank terugverdienen. Zijn eerdere bewering dat 200.000 frank een faire prijs was voor de schilderijenvoorraad, was een leugen geweest.

Het *Portret van bisschop Antonius Triest* bevindt zich nog altijd in Gent, maar is overgedragen aan het Museum